

ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА

І. Жилінкова, доктор юридичних наук,
професор кафедри цивільного пра-
ва Національної юридичної академії
України імені Ярослава Мудрого, член-
кореспондент Академії правових наук
України

Конструкції заміни боржника у цивільному зобов'язанні

В юридичній практиці нерідко постає питання щодо необхідності заміни однієї зі сторін зобов'язання за бажанням учасників правовідносин. Така заміна опосередковується спеціальними юридичними засобами. У цьому аспекті можна говорити про існування цілої низки самостійних *конструкцій заміни боржника у зобов'язанні*. Конструктивний підхід до проблем заміни боржника вбачається цілком виправданим, оскільки він надає можливість визначити основні, ключові моменти, не зупиняючись на питаннях, які не мають принципового значення.

Доречним при цьому буде використання загальнотеоретичного розуміння правової конструкції як модельної схеми, типової побудови, усталеного зв'язку окремих елементів — прав та обов'язків, відповідальності, юридичних фактів тощо¹. Будь-яка правова конструкція має бути самодостатньою, мати цілісний та закінчений характер, тобто включати такий набір елементів, який надавав би можливість її практичного застосування та вичерпного розуміння. Вона не може потребувати додаткових елементів, іншої інформації про її зміст та принцип дії. Кожен з елементів такої правової конструкції має бути невід'ємним і логічно взаємопов'язаним з іншими елементами. У свою чергу ефективність правової конструкції у цілому залежить від «якості» кожної з її складових, логічної взаємної пов'язаності всіх елементів між собою, коли кожен з них не суперечить, а доповнює інший. Окрім власної

¹ Див.: Алексеев С. С. Юридические конструкции – ключевое звено права / С. С. Алексеев // Цивилистические зап. : межвуз. сб. науч. тр. – М., 2001. – С. 6, 8, 14.

внутрішньої структури кожна правова конструкція має і зовнішній елемент — юридичну мету, задля досягнення якої вона створена. Правова конструкція «обслуговує» досягнення саме правової мети, хоча її дія, без сумніву, має широкий соціальний ефект.

У такому розумінні *конструкції заміни боржника у зобов'язанні* — це сукупність правових елементів (односторонніх та двосторонніх правочинів, прав та обов'язків сторін, актів органів влади, судових рішень, відповідальності тощо), яка дозволяє досягти поставленої мети, а саме здійснити перехід обов'язку (боргу) від однієї особи до іншої шляхом заміни зобов'язаної особи (боржника).

Конструкції заміни боржника у зобов'язанні, що здійснюються за ініціативою учасників, можуть бути класифіковані за різними критеріями. За принципом *цільової спрямованості волі учасників правовідносин* можна визначити конструкції, в яких заміна боржника є:

- 1) *основною метою* правової взаємодії учасників правовідносин;
- 2) *додатковим правовим ефектом*, оскільки воля учасників безпосередньо спрямована на досягнення іншого правового результату.

Сторони можуть спрямовувати свої дії виключно на заміну боржника у зобов'язанні. Водночас заміна боржника може і не бути основною метою взаємодії сторін. Наприклад, за договором купівлі-продажу разом із річчю до нового власника можуть переходити і відповідні обов'язки попереднього власника (ст. 770, ст. 814 ЦК). Отже, заміна боржника (первісного власника на нового) хоча і здійснюється за волею сторін, не є безпосередньою правовою метою договору купівлі-продажу. Вона виступає як «додатковий ефект» взаємодії сторін. Воля сторін спрямована на перехід права власності, а не на заміну боржника.

Утім існують «спеціалізовані» правові конструкції, які спрямовані саме на заміну боржника. Кожна з таких конструкцій має власну нормативну базу, структуру та зміст. Своєрідність кожної з них наочно виявляється в суб'єктивному аспекті — з точки зору способів волевиявлення учасників правовідносин. Серед конструкцій, які безпосередньо обслуговують заміну боржника, найбільший інтерес становлять:

- 1) *переведення боргу* (як різновид делегації);
- 2) *прийняття на себе чужого боргу* (*intercessio*, пасивна цесія);
- 3) *заміна боржника у процесі санації*.

1. Першою та, без сумніву, основною конструкцією заміни боржника у зобов'язанні є традиційна конструкція *переведення боргу*. Вона

передбачає, що заміна боржника здійснюється за волею усіх учасників правовідношення.

Переведення боргу застосовувалося ще в римському праві. Треба зазначити, що ця конструкція не була однозначно визначеною і перебувала в постійному розвитку. В найбільш спрощеному варіанті можна говорити про те, що як різновид делегації (*delegatio*) переведення боргу передбачало таке: попередній боржник (делегант) надавав іншій особі (делегату) вказівку (наказ, повноваження) зробити певні дії на користь третьої особи (делегатарія) або стати його боржником, у свою чергу новий боржник (делегат) зобов'язувався перед старим боржником виконати вказані дії на користь третьої особи (делегатарія). Делегант одночасно міг також уповноважити третю особу (делегатарія) прийняти надане йому делегатом¹.

У чинному законодавстві заміна боржника шляхом переведення боргу закріплена у статтях 520–523 ЦК України. Треба одразу зазначити, що законодавчий обрис цієї конструкції має не цілісний, а лише фрагментарний характер. Зокрема, у ст. 520 ЦК зазначається: боржник у зобов'язанні може бути замінений іншою особою (переведення боргу) за згодою кредитора. Таке визначення важко визнати вдалим, оскільки воно не враховує всіх суб'єктивних аспектів відносин, що виникають при заміні боржника. Закон робить наголос на волі (згоді) лише кредитора (делегатарія) і оминає інших учасників правовідносин. Дійсно, заміна боржника у зобов'язанні має принципове значення для кредитора, втім, не менш важливим це питання є і для нового боржника. Особа, яка «заступає» місце боржника, має висловити на це свою повну згоду. Крім того, переведення боргу в повному розумінні терміна (як різновиду *delegatio*) означає саме волю попереднього боржника (делеганта) та нового боржника, на якого борг переходить (делегата).

Указане свідчить про те, що закріплене у ст. 520 ЦК визначення переведення боргу не можна віднести до здобутків нового законодавства. Саме це, очевидно, не дає можливості однозначно встановити правову природу переведення боргу в сучасній юридичній літературі. Нерідко при характеристиці переведення боргу лише вказується, що воно здійснюється за згодою кредитора. Яку ж роль у процесі заміни сторони відіграють власне боржники, не підкреслюється. Тому існує необхідність чіткого визначення правової природи переведення боргу та внесення відповідних змін до законодавства України.

¹ Див.: Барон Ю. Система римського громадянського права : в 6 кн. / Ю. Барон. – СПб., 2005. – С. 768–770.

У сучасній літературі переведення боргу в переважній більшості характеризується як сукупність договору боржників та згоди кредитора. Висловлювалася також думка, що оскільки заміна боржника передбачає вольові дії трьох осіб — кредитора та двох боржників, то заміна боржника є багатостороннім правочином¹. Друга позиція викликала обґрунтовані заперечення². Дійсно, навіть вкрай скорочене визначення, що міститься у ст. 520 ЦК, свідчить про те, що згода кредитора розглядається як самостійне правове явище. Заміна здійснюється за згодою кредитора, а не за домовленістю між усіма учасниками, тому згода — це вольова дія однієї особи — кредитора. Водночас заміна боржника неможлива без домовленості між боржниками. Отже, конструкція переведення боргу базується на *двох самостійних вольових діях (правочинах) учасників цивільних правовідносин*: 1) двосторонньому правочині (договорі) між первісним та новим боржниками; 2) односторонньому правочині, яким є згода кредитора на заміну боржника.

Договір між боржниками про переведення боргу свідчить про наявність узгодженої волі двох осіб, спрямованої на переведення існуючого обов'язку від однієї з них на іншу. Сутність відносин полягає у тому, що первісний боржник переводить свій обов'язок (борг) щодо кредитора на іншу особу — нового боржника, а новий боржник приймає цей обов'язок (борг) на себе і зобов'язується перед попереднім боржником виконати цей обов'язок на користь кредитора.

Оскільки договір переведення боргу є договором між боржниками, він пов'язує самих цих осіб. Кредитор у договорі про переведення боргу участі не бере. Своєрідність указаних відносин знаходить свій вияв у тому, що навіть відсутність згоди кредитора або його пряма незгода на укладення боржниками договору не анулює автоматично цей договір. Якщо згоди кредитора немає, зрозуміло, що переведення боргу не відбудеться, проте, відносини між боржниками можуть зберігатися. Як зазначалося в літературі, навіть при негативній реакції кредитора новий боржник буде зобов'язаний звільнити попереднього боржника від виконання боргу. Для цього можливе застосування конструкції «покладення виконання»³. Йдеться про випадки, коли виконання обов'язку буде

¹ Цивільне право України : підручник : у 2 т. / В. І. Борисова, Л. М. Баранова, І. В. Жилінкова та ін. ; за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатеевої, В. Л. Яроцького. – К., 2004. – Т. 2. – С. 19.

² Див.: Белов В. А. Сингулярное правопреемство в обязательстве / В. А. Белов. – М., 2000. – С. 183–186.

³ Гражданское право : учебник : в 3 т. / Е. Н. Абрамова, Н. Н. Аверченко, Ю. В. Байгушева и др. ; под ред. А. П. Сергеева. – М., 2009. – Т. 1. – С. 835.

покладено боржником на іншу особу за правилами, встановленими в законі. Треба ще раз наголосити, що за таких обставин переведення боргу не виникає, тому сторони не можуть називатися «делегант» та «делегат». Тут застосовуватиметься інша конструкція, а саме — виконання обов'язку боржника іншою особою (ст. 528 ЦК України).

Другим обов'язковим елементом конструкції переведення боргу є *згода кредитора*. Висловлення такої згоди в належній формі є об'єктивацією волі лише однієї сторони — кредитора, тому згода кредитора є одностороннім правочином. Як зазначав М. М. Агарков, згода кредитора як односторонній правочин може бути адресована старому та новому боржнику або обом боржникам одночасно. Головне, щоб вона була сприйнята адресатом¹.

Чинний ЦК України не визначає час та форму надання кредитором своєї згоди на переведення боргу. Втім ці моменти мають важливе значення. Можна припустити, що згода кредитора може надаватися як до, так і після укладення боржниками договору про переведення боргу. Завершення конструкції переведення боргу здійснюватиметься при вчиненні другого з правочинів.

Оскільки між згодою кредитора та договором боржників може існувати певний проміжок часу, виникає питання щодо можливої відмови від правочину будь-кого з учасників відносин. Це питання не вирішене в законі. Можна вважати, що оскільки договір боржників та згода кредитора щодо переведення боргу не є нерозривно пов'язаними між собою правочинами, то *до вчинення другого (за часом) правочину попередній правочин може бути скасований особою, яка його вчинила*. Право особи на відмову від вчиненого нею правочину передбачене у ст. 214 ЦК. Якщо, наприклад, першим за часом був договір боржників щодо переведення боргу, то до надання згоди кредитором боржники можуть його розірвати. Якщо ж спочатку була надана кредитором згода, то до укладення боржниками договору вона також може бути взята назад. В останньому випадку головним є доведення кредитором до відома боржників або хоча б одного з них інформації про відмову від правочину (наданої згоди).

Якщо виходити зі складного правочинного складу переведення боргу (договір боржників та згода кредитора) та застосувавши системне тлумачення норм чинного законодавства, треба визначати окремо:

¹ Див.: Агарков М. М. Избранные труды по гражданскому праву : в 2 т. / М. М. Агарков. – М., 2002. – Т. 2. – С. 119.

- а) форму договору про переведення боргу між боржниками;
- б) форму надання кредитором згоди.

Згідно із законом правочин щодо заміни боржника у зобов'язанні вчиняється у такій же формі, що і правочин, на підставі якого виникло зобов'язання з переведення боргу (ст. 513, ст. 521 ЦК). Отже, *форма договору про переведення боргу* залежить від форми правочину, що існує між боржниками. Відносини, що існують між попереднім боржником та його кредитором, не визначають форму правочину про переведення боргу.

Оскільки другим елементом конструкції переведення боргу є згода кредитора, необхідно визначитися щодо *форми надання кредитором такої згоди*. Треба підкреслити, що закон не вирішує цього питання ані прямо, ані опосередковано. У літературі зазначалося, що, враховуючи таку невизначеність закону, можна вважати, що згода кредитора може бути надана у будь-якій формі¹. З позицій логіки та чистоти теоретичної побудови конструкції переведення боргу з цим можна погодитися.

Утім для запобігання будь-яких ускладнень у практиці реалізації прав та обов'язків при переведенні боргу можна порадити учасникам застосувати «перестраховувальний підхід». Зокрема, ускладнити форму згоди кредитора і прирівняти її до форми договору між боржниками. Закон не лише не забороняє таких дій, а й навіть «запрошує» сторони здійснювати їх. Так, у ч. 1 ст. 205 ЦК зазначається, що сторони мають право обирати форму правочину, якщо інше не встановлено законом. У частині 4 ст. 209 ЦК України спеціально наголошується: на вимогу фізичної або юридичної особи будь-який правочин з її участю може бути нотаріально посвідчений.

У легальному визначенні переведення боргу такі моменти мали б враховувати. Зокрема, у ст. 520 ЦК України можна було б відзначити: *переведення боргу здійснюється шляхом укладення договору між первісним та новим боржниками, за яким первісний боржник переводить свій обов'язок (у повному обсязі або частково) до нового боржника, а новий боржник приймає його на себе і зобов'язується перед первісним кредитором щодо виконання на користь кредитора. Для переведення*

¹ Див.: Агарков М. М. Избранные труды по гражданскому праву : в 2 т. / М. М. Агарков. – М., 2002. – Т. 2. – С. 122; Белов В. А. Сингулярное правопреемство в обязательстве / В. А. Белов. – М., 2000. – С. 189. Автори аналізують ст. 128 ЦК РРФСР та чинну ст. 391 ЦК РФ. Позиція авторів має важливе значення, оскільки аналізовані ними законодавчі конструкції збігаються зі ст. 520 ЦК України.

боргу потрібна згода кредитора первісного боржника. Після переведення боргу кредитор втрачає право вимоги до первісного боржника (в обсязі переведеного боргу) та набуває відповідне право вимоги відносно нового боржника.

2. Заміна боржника у зобов'язанні може здійснюватися не лише шляхом переведення боргу. Реалізації такої мети може служити конструкція, відома під назвою «*прийняття чужого боргу*». Як і в попередньому випадку, ця конструкція є надбанням римського права. Окрім переведення боргу, в римському праві щодо заміни боржника у зобов'язанні використовувалися терміни «інтерцесія» (*intercessio*) або «пасивна цесія», *expromissio*.

Інтерцесія означала договір між двома особами — кредитором та особою, яка у наданій законом формі погоджувалася сплатити чужий борг¹. І хоча в римському праві існувало кілька варіантів використання терміна «інтерцесія», діяли три обов'язкові умови її застосування: 1) особа була зобов'язана прийняти борг; 2) цей борг був чужим; 3) особа укладала договір із кредитором².

Виникає питання щодо можливості застосування заміни боржника шляхом застосування конструкції інтерцесії у сучасних вітчизняних правових реаліях. У літературі висловлені цікаві міркування з цього приводу. Так, В. А. Белов, який всебічно дослідив проблему сингулярного правонаступства, вважає, що інтерцесія (пасивна цесія або цесія боргу) не є надбанням лише теорії цивільного права. Прикладом сучасної інтерцесії, на його думку, є випадки, коли третя особа задовольняє вимоги кредитора у разі небезпеки втрати свого права на майно боржника внаслідок звернення кредитором стягнення на це майно без згоди боржника (п. 2 ст. 313 ЦК РФ). Аналогічна норма закріплена в ч. 3 ст. 528 ЦК України.

Утім, із таким підходом важко погодитися. Аналізуючи сутність інтерцесії, автор підкреслює, що ця конструкція базується на домовленості між новим кредитором та боржником. При цьому новий боржник приймає на себе обов'язок перед кредитором здійснити виконання певного зобов'язання за третю особу (боржника)³. Це дійсно так. Про-

¹ Див.: Пухан І. Римское право (базовый учебник) / И. Пухан, М. Поленак-Акимовская; под ред. проф. В. А. Томсинова. – М., 1999. – С. 204.

² Див.: Барон Ю. Система римского гражданского права: в 6 кн. / Ю. Барон. – СПб., 2005. – С. 650.

³ Белов В. А. Сингулярное правонаступство в обязательстве / В. А. Белов. – М., 2000. – С. 205; Він же. Гражданское право: Общая часть: учебник / В. А. Белов. – М., 2002. – С. 456, 457.

те у наведених автором прикладах йдеться про інше. Якщо третя особа задовольняє вимоги кредитора, то вона по суті самостійно виконує зобов'язання замість боржника. Між особою, яка виконує чужий обов'язок, та кредитором немає договору. Тому тут не виникає зв'язаності нового боржника перед кредитором щодо виконання чужого боргу, як це має місце при інтерцесії. Третя особа нічого не обіцяє кредитору, вона не бере на себе обов'язок здійснити виконання за боржника. Оскільки між третьою особою та кредитором немає договору, який пов'язує третю особу чужим боргом, то немає й інтерцесії.

Випадки, коли третя особа задовольняє вимоги кредитора у разі небезпеки втрати свого права на майно боржника внаслідок звернення кредитором стягнення на це майно, дійсно, мають місце. Проте головним тут є, що третя особа спрямовує свої дії не на укладення договору з кредитором, а на фактичне виконання чужого боргу. Для такого типу відносин конструкція інтерцесії застосовуватися не може.

Із загальних принципів зобов'язального права зрозуміло, що особа, яка задовольнила вимоги кредитора, має стати на його місце, тобто набути прав кредитора. Такі відносини «обслуговує» конструкція не інтерцесії, а суброгації. У широкому розумінні суброгація означає перехід до правонаступника (суброгата), який виконав обов'язок за іншу особу (основного боржника) у момент та в розмірі виконаного надання прав кредитора (суброганта) до основного боржника. При цьому виконання не припиняє обов'язку основного боржника, а лише служить підставою для переходу прав кредитора¹.

Отже, механізм задоволення третьою особою вимог кредитора у разі небезпеки втрати її права на майно боржника внаслідок звернення кредитором стягнення на це майно (ч. 3 ст. 528 ЦК України) треба визнати самостійною правовою конструкцією, яка не збігається з конструкцією «взяття чужого боргу» (інтерцесії). Однак, це не свідчить про неможливість застосування останньої в юридичній практиці.

До конструкції інтерцесії входять два основних елементи: 1) договір між кредитором та третьою особою про взяття останнім на себе обов'язку (боргу) іншої особи, з якою кредитор перебуває у зобов'язальних правовідносинах; 2) односторонній правочин — згода кредитора звільнити первісного боржника від його обов'язку щодо

¹ Гражданское право : учебник : в 3 т. Т. 1 / Е. Н. Абрамова, Н. Н. Аверченко, Ю. В. Байгушева и др. ; под ред. А. П. Сергеева. – М., 2009. – С. 833; Брагинский М. И. Договорное право. Книга первая / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. – 2-е изд. – М., 1999. – С. 476.

виконання обов'язку перед ним. Згода первісного боржника щодо здійснення його заміни не вимагається. Більше того, конструкція інтерцесії допускає навіть заперечення первісного боржника щодо його заміни.

Хоча чинне законодавство не передбачає конструкції заміни боржника, яка б базувалася на договорі між кредитором та новим боржником, не можна вважати, що договір між особою, яка хоче взяти на себе чужий борг, та кредитором суперечить нормам чинного законодавства. Керуючись загальними положеннями про свободу договору (ст. 7, ст. 624 ЦК), можна передбачити такий розвиток договірної ініціативи, коли учасники цивільних правовідносин вважатимуть за необхідне укласти новий вид договорів про заміну боржника у зобов'язанні, зокрема, договір між новим боржником та кредитором про взяття чужого боргу¹.

3. У контексті співвідношення різних конструкцій заміни боржника у зобов'язанні, зокрема, конструкцій переведення боргу та прийняття на себе чужого боргу, цікаво проаналізувати чинне законодавство, що застосовується у процесі *санації боржника*. У частині 2 ст. 18 Закону України № 784-XIV «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (далі — Закон) від 30.06.1999 р. та п. 6 Порядку проведення досудової санації державних підприємств, затвердженого ПКМУ від 17.03.2000 р. № 515, вказано, що заходами щодо відновлення платоспроможності боржника, які містить план санації, можуть бути: зобов'язання інвестора про погашення боргу (частини боргу) боржника, зокрема шляхом *переведення на нього боргу (частини боргу)*.

Як і чинний ЦК України, законодавство про банкрутство обмежується лише вказівкою на те, що санація здійснюється шляхом переведення боргу. Більш-менш детального визначення цього питання в ньому немає. Можна було б вважати, що закон не повинен пояснювати усталені терміни, сутність яких має бути відома фахівцям і без пояснень. Утім проблема все ж таки існує, оскільки в законі містяться положення, які піддають сумніву застосування при санації саме конструкції переведення боргу.

Якщо перевести термінологію законодавства про банкрутство в ракурс термінології переведення боргу, то можна вважати, що пере-

¹ Див.: Боднар Т. В. Виконання договірної зобов'язання в цивільному праві / Т. В. Боднар. – К., 2005. – С. 152, 153.

ведення боргу при санації має передбачати: 1) договір між первісним боржником та інвестором про переведення обов'язку з першого до другого; 2) згоду кредитора (кредиторів) боржника щодо переведення боргу.

Утім, законодавство про банкрутство не передбачає обох указаних елементів, передусім, домовленості між боржником та інвестором. Як зазначалося, у конструкції переведення боргу ключовою фігурою має виступати первісний боржник. Саме він переводить із себе борг на іншу особу. Водночас реальними фігурами у процесі санації виступають лише кредитор (комітет кредиторів) та інвестор (інвестори). Про це свідчить ціла низка положень законодавства. Найбільш важливою можна вважати вказівку закону про те, що виступити інвестором (тобто новим боржником або — за конструкцією переведення боргу — делегатом) може будь-яка фізична або юридична особа, яка виявить бажання взяти участь у процедурі санації боржника. При цьому такі особи подають заяву про участь у санації боржника розпоряднику майна (ч. 2 ст. 14 Закону). Отже, закон не згадує про первісного боржника. Ініціатива йде саме від нового боржника — інвестора. Той факт, що інвестор подає заяву про участь у санації, не залишає сумнівів, що йдеться про односторонній правочин (волю лише інвестора), а не договір між попереднім та новим боржниками. Це підтверджується також іншими положеннями закону (ч. 2 ст. 17). Зокрема, кандидатури інвестора (інвесторів) можуть бути запропоновані комітету кредиторів будь-ким із кредиторів (не боржником) або представником органу, уповноваженого управляти майном боржника. Саме комітет кредиторів, а не боржник приймає рішення про вибір інвестора (інвесторів). Вказане свідчить про те, що в процесі санації застосовується конструкція, яка не збігається із традиційною конструкцією переведення боргу. Оскільки тут заміну боржника ініціює новий боржник (інвестор), а питання погоджується з кредитором (комітетом кредиторів), то можна проводити паралелі з конструкцією прийняття на себе чужого боргу — інтерцесією (*expromissio*), а не переведенням боргу.

Своєрідного характеру в процесі санації набуває також згода кредитора боржника. Як відомо, конструкція переведення боргу означає обов'язкову згоду кредитора. Без такої згоди переведення боргу не відбудеться. Втім у процесі санації думка кредитора щодо її проведення може і не враховуватися. Згідно з ч. 5 ст. 18 Закону протокол засідання комітету кредиторів може містити особливу думку кредиторів,

які голосували *проти* порядку і строків погашення заборгованості, передбачених у плані санації.

Особливість відносин санації знаходить свій вияв також у тому, що схвалений комітетом кредиторів план санації та протокол засідання комітету кредиторів подаються керуючим санацією до арбітражного суду на затвердження. Арбітражний суд затверджує план санації боржника, про що виноситься відповідна ухвала. Отже, без затвердження судом плану санації заміна боржника у зобов'язанні відбутися не може. Це не відповідає загальній конструкції переведення боргу, яка обмежується лише домовленістю боржників та згодою кредитора.

Таким чином, конструкція заміни боржника при санації передбачає наявність таких елементів, як: згода нового боржника (інвестора) взяти на себе чужий борг; згода кредитора (комітету кредиторів) щодо заміни боржника; затвердження плану санації; ухвала суду про затвердження плану санації; окрема думка кредиторів, які не згодні з планом санації тощо.

Вказане свідчить про недоцільність ототожнення конструкції заміни боржника при санації з переведенням боргу. Якщо потрібні певні паралелі, то заміну боржника при санації можна порівнювати із прийняттям чужого боргу (інтерцесією), а не з переведенням боргу. У найбільш точному розумінні заміна боржника при санації може розглядатися як самостійна правова конструкція, що має власну структуру та сферу застосування.